

Заняття № 1 „Лідер і лідерство"

„Привітання-знайомство"

Учасники по черзі називають своє ім'я або псевдонім та повідомляють деяку інформацію про себе (вік, клас, успішність, свої захоплення тощо). На основі цього кожен за 10 хв оформляє свою «візитну картку».

Розповідь ведучого про мету занять, завдання, можливості, укладання групового контракту (не запізнюватися, не пропускати заняття, дотримуватися правил роботи групи тощо). Потім на заздалегідь підготовлений великий ватман клеяться «візитки» і разом з усіма оформляється «Візитівка школи «Лідер». Кожен учасник клеїть свою картку самостійно.

Визначення запитів та очікувань учасників тренінгу. Учасники по черзі відповідають на запитання:

— Що ви очікуєте від занять?

— Що ви очікуєте від групи?

Вироблення правил роботи групи

Ведучий зачитує «Правила роботи групи», Усі обговорення і дії відбуваються за принципом «тут і зараз»; учасники відкрито висловлюють свої думки, проявляють почуття; члени групи говорять від свого Імені «Я гадаю...», «Мені здається...»; в дискусії учасники звертаються до конкретної людини; вони не

оцінюють один одного, а описують те, що відбувається, вносять свої пропозиції і доповнення.

Інформаційні повідомлення «Стили лідерства»

Учням дається завдання підготувати повідомлення про стилі лідерства.

Стиль лідерства — сукупність соціально-психологічних прийомів і засобів, які застосовує керівник чи лідер з метою впливу на залежних від нього людей.

Авторитарний стиль характеризується вираженою владою лідера, директивністю його дій, самостійністю у прийнятті рішень, систематичним контролем за діями залежних осіб. Авторитарний лідер зазвичай не дозволяє іншим втручатися в керівництво, піддавати сумніву, оспорювати прийняті ним рішення. Він чітко розмежовує свої права та обов'язки підлеглих, обмежує дії останніх тільки виконавчими функціями.

Демократичний стиль відрізняється від авторитарного тим, що лідер постійно цікавиться думкою залежних від нього людей, радиться з ними, запрошує до прийняття рішень, до співпраці у керівництві колективом» чітко не розмежовує власні обов'язки і права залежних людей. Частина своїх повноважень він передає іншим членам колективу і» своєю чергою, бере на себе частину їхніх обов'язків, якщо в цьому є потреба. Демократичний лідер активно підтримує ініціативу, постійно турбується про створення і підтримання в колективі хороших стосунків з іншими людьми.

Ліберальний стиль — це така форма поведінки лідера, за якої він фактично відходить від своїх функцій керівника і поводить в колективі так, ніби він не лідер, а один із членів колективу. Цю форму поведінки можна назвати лідерством лише умовно.

Спочатку вважалося, що демократичний стиль лідерства є найкращим. Однак непоодинокими є випадки, коли ефективнішими виявлялися авторитарний і навіть ліберальний стилі лідерства. Зараз же вважають, що жоден з них не можна назвати ні найкращим, ні найгіршим. Ефективність різних стилів залежить від індивідуальних рис лідера, поставленого завдання, рівня розвитку колективу і ситуації, що склалася в ньому.

Зворотний зв'язок. Учасники заняття (зокрема, і ведучий) висловлюють свої почуття, які виникали в них під час першої зустрічі, висловлюють побажання щодо проведення наступних занять.

Заняття № 2 „Лідер і лідерство”.

Експрес-діагностика лідерських здібностей

Опитувальник «Оцінка фахівця на лідерство»

Учасники здійснюють самоаналіз лідерських здібностей.

1. Дружба для вас:

а) співпраця;

б) підтримка;

в) альтруїзм.

2. Справжній художник (артист) має насамперед володіти:

а) талантом;

б) рішучістю;

в) підготовкою.

3. На вечірці ви найчастіше відчуваєтеся:

а) півником;

б) куркою;

в) курчачком.

4. Якби ви були геометричною фігурою, то:

а) циліндром;

б) сферою;

в) кубом.

5. Коли вам подобається дівчина (хлопець), ви:

а) робите перший крок;

б) чекаєте, поки він (вона) зробить перший крок;

в) робите дрібні кроки.

6. Ви зіткнулися з несподіванкою і:

а) гальмуєте;

б) додаєте швидкості;

в) нічого не змінюєте.

7. Якщо вам доводиться виступати перед аудиторією, ви відчуваєте, що:

а) вас слухають;

б) критикують;

в) бентежитесь.

8. В експедицію краще брати товаришів:

а) міцних;

б) розумних;

в) досвідчених.

9. Попелюшка була:

а) нещасною дівчинкою;

б) хитрункою - вкар'єристкою

в) буркункою.

10. Як би ви визначили своє життя:

а) партія в шахи;

б) матч з боксу;

в) гра в покер.

Оцінка результатів відповідей:

1. а—3,6—2, в—1

2. а—3,6—2, в—1

3. а—3, 6—2, в—1

4. а—1,6—3, в—2

5. а—3,6—2, в—1

6. а—3,6—2, в—1

7. а—3,6—2, в—1

8. а—3,6—2, в—1

9. а—1,6—3, в—2

10. а—2,6—1, в—3

Інтерпретація

16 болів і менше. Ви — «рядовий». Ви занадто поважаєте інших і ототожнюєте свої слабкості зі слабкостями ближніх, атому не здатні командувати і конкурувати, адже для цього необхідно вміти «поглинати й перетравлювати» чужі труднощі. Якщо і без лідерства ви почуваєтеся прекрасно, залишайтеся трохи осторонь подій. По суті, це не так вже й погано — так спокійніше.

17—23 бали. Ви — «офіцер». Це досить неприємне становище — між молотом і кувалдою. Ви з труднощами приймаєте рішення, трошки керівник і трошки підлеглий. Вам важко дома* гатися великого визнання, ваші аргументи занадто раціональні й ґрунтуються тільки на власному досвіді.

24 бали і більше. Ви — «капітан». З дитячих років ви завжди в числі перших. З віком ваш вплив на людей міцнів і особливо виявлявся у тяжкі хвилини. Якщо ви честолюбні й не боїтеся роботи, це може вас підняти дуже високо..

Мозковий штурм «Лідер — це...»

Учні працюють над продовженням речення «Лідер— це...». Висловлюють свої думки, яким має бути сучасний лідер. Ведучий доповнює наприкінці роботи їхні висловлювання визначеннями з наукової та публіцистичної літератури, які вивішуються на стінах.

Вправа «Емблема лідерства»

Учні отримують завдання символічно зобразити власну «Емблему лідерства» на малюнку (своє бачення лідерства). Потім кожен захищає свою емблему, пояснює, чому саме такі емблеми включено в зображення. За бажання можна придумати і девіз.

Заняття № 3 „Основи лідерства"

Методика „Аукціон"

Перед початком кожному з учасників ведучий роздає по 10 жетонів і повідомляє, що їх можна обміняти на той чи Інший лот. Максимальна кількість лотів — 10, але в них може бути різна вартість, тобто будуть лоти, ціна яких

вища, ніж один жетон. Якщо учасник використає всі жетони, він уже нічого не зможе купити. В одному лоті на продаж одночасно виставляються дві цінності* Учасник може вибрати одну з них або нічого не купити. Назву того, що він готовий купити, він пише на жетоні й відкладає як використаний. Свій вибір треба робити швидко. Перехід до наступного лота означає, що попередній знято з торгів. Після того як ведучий пояснив правила, називаються пари лотів, виставлених на продаж. Асистенти з числа учасників стежать за ходом гри.

Можна роздати кожному не окремі жетони, а аркуш паперу, на якому позначені 10 кружечків жетонів. Купуючи щось, учасник помічає на жетоні, що він придбав. У процесі гри жетонів стає дедалі менше.

Після закінчення «Аукціону» доцільно дати учасникам змогу висловити свої почуття, думки, асоціації, пов'язані з покупками, запитати, чи були у них сумніви щодо правильності вибору.

У заключному коментарі ведучий звертає увагу на те, що ситуації вибору життєвих цінностей досить різноманітні й часом є дуже складними. Для будь-якої людини, зокрема й Лідера, надзвичайно важливо навчитися робити вибір і нести за нього відповідальність.

Перелік лотів

1. Хороша квартира або будинок

(1 жетон) Новий спортивний автомобіль

(1 жетон)

2. Відпочинок у будь-якому куточку планети протягом одного місяця з найкращим другом

(2 жетони) Наступний щабель в успішній кар'єрі

(2 жетони)

3. Стрімка політична кар'єра (2) Можливість постійного самовдосконалення (2)

4. Хороша сім'я (2) Підприємство, що приносить високі прибутки (2)

5. Здорова совість (3) Світова слава (3)

6. Чиста совість (2) Успіх будь-якою ціною (2)

7. Матеріальне благополуччя (1) Повага і визнання соратників та послідовників (1)

8. Керувати і розпоряджатися (2). Працювати в команді однодумців (3)

9. Стрівша кар'єра завдяки випадку (2) Поступове сходження до успіху шляхом постійного самовдосконалення (2)

10. Додаткові роки життя (3) Безболісна смерть, коли настане час (2)

Заняття № 4 „Основи лідерства”

Методика «Імена по батькові»

Мета: підготувати учасників до методики «Історичні портрети» визначити їхній загальний рівень ерудиції і сприяти розширенню світогляду.

Ведучий швидко зачитує перелік імен та по батькові відомих людей різних епох і країн. Учасники мають якомога швидше вгадати прізвище персонажу.

Список

1. Тарас Григорович (Шевченко).
2. Вольфганг Амадей (Моцарт).
3. Володимир Ілліч (Ленін).
4. Алла Борисівна (Пугачова).
5. Леонід Макарович (Кравчук).
6. Едуард Амвросійович (Шеварднадзе).
7. Антон Павлович (Чехов).
8. Володимир Володимирович (Путін).

9. Віктор Робертович (Цой).

10. Фелікс Едмундович (Дзержинський)

11. Олександр Сергійович (Пушкін).

12. Лариса Петрівна (Косач).

13. Іван Якович (Франко).

14. Віктор Андрійович (Ющенко).

15. Дмитро Ілліч (Менделєєв).

Методика «Історичні портрети»

Мета: на підставі аналізу біографій відомих особистостей визначити їхні основні лідерські риси.

Матеріали: ксерокопії коротких біографій відомих політичних та громадських діячів минулого і сучасності.

Учасники об'єднуються у групи, кожній з яких пропонується ознайомитися з біографією одного історичного діяча і проаналізувати, які якості допомогли йому стати лідером. Групи не знають, чиї портрети розглядають їхні опоненти. Кожна група записує виокремлені якості на аркуші паперу і презентує лідера,

після чого інші учасники намагаються відгадати, хто був героєм біографічного нарису.

Після презентації результатів роботи ведучий у своїх коментарях порівнює риси, властиві різним лідерам, і звертає увагу на те, що вирізняє того чи іншого героя. Доречно зупинитися на тому» чим лідери минулого схожі на лідерів сучасного і май-бутнього. Лідеру важливо вміти приймати рішення у різних ситуаціях, що вимагає вміння робити вибір і брати за нього відповідальність.

Після виконання завдання учасникам роздаються робочі матеріали «Риси лідера» (пам'ятка).

Пам'ятка «Риси лідера»

- Вольовий, здатний переборювати перепони на шляху до мети;
 - наполегливий, вміє розумно ризикувати;
 - ініціативний, хоче працювати без дріб'язкової опіки;
 - психічно врівноважений;
 - добре пристосовується до нових умов і вимог;
- самокритичний, тверезо оцінює не лише успіхи, а й невдачі;
- вимогливий до себе та інших;

- критичний, здатний бачити у привабливих ситуаціях слабкі боки;
- надійний, тримає слово, на нього можна покластися;
- витривалий, може працювати в умовах інтенсивних навантажень;
- оптимістичний, ставиться до труднощів як до переборних перешкод;
- здатний міняти стиль поведінки, може і вимагати, і підбадьорити.

Пам'ятки залишаються в учасників, обговорюються.

Заняття № 5 „Лідер у тобі”

Гра-розминка «Хто я?»

Гра, що дозволяє презентувати себе як особистість, свої індивідуальні особливості. Учні записують на папірцях 10 відповідей на запитання: «Хто я?». Потім за бажання зачитують власні характеристики.

Вправа «Асоціативний ланцюжок»

Учні разом із ведучим сідають у колю і називають асоціації, які викликає людина, що сидить праворуч. Наприклад, «Оленко, якби ти була книжкою, то «Українською літературою»; «Богдане, якби ти був автомобілем, то сріблястим

«Опелем» і т. д. По закінченні вправи кожен висловлює і обґрунтовує свою згоду-незгоду з озвученим порівнянням.

Взаємна характеристика «Дзеркало»

Взаємна характеристика проводиться у письмовій формі й має за мету продемонструвати учням їхні переваги і вади, побачені очима інших. Для цього кожному дається заготовка — аркуш, поділений навпіл. Одна частина — «Похвальна грамота», друга — «Аркуш порад». Кожен учень унизу записує своє прізвище, ім'я або псевдонім, за яким він працює в групі. Ведучий збирає аркуші й роздає їх у довільному порядку. Кожному дістається листок з іменем іншого члена групи.

Інструкція. Ви тримаєте папірець, підписаний вашим товаришем. У «Похвальній грамоті» напишіть ті риси лідера, за які слід було б його відзначити, а в «Аркуші порад» — у тактовній формі пораду, яку можна дати щодо вад його характеру. Зауваження не повинні стосуватися зовнішності чи якихось особистих проблем. По закінченні роботи загортаєте свій запис і передаєте сусідові праворуч. Аркуш має обійти все коло і повернутися до вас. Наприкінці вправи за бажання учасників характеристики зачитуються. Хто не готовий до того, щоб «колективний портрет» зачитувався вголос, отримує його особисто.

Заняття № 6 „Лідер у тобі”

Гра - розминка «Оратор»

Мета: розвинути навички володіння аудиторією і збагачити словниковий запас. Ведучий пропонує заготовлені на папірцях теми кожному учасникові, наприклад: «Дружба», «Конфлікт», «Наш клас», «Батьки! діти» тощо. Учні по черзі витягують теми і протягом 1 хв. без підготовки розвивають їх. По закінченні відбувається обговорення: чи легко було говорити експромтом і

чому; чий промови були переконливішими, зрозумілішими; для чого лідеру потрібно швидко і правильно орієнтуватися в ситуаціях і добирати правильно слова.

Ділова гра «Лідер»

Учасники отримують завдання придумати і презентувати уявний фантастичний чи реальний проект будь-чого: житлового будинку під водою, конкурсу моделей у місті, реорганізації гімназійної їдальні тощо. Для цього залежно від кількості учасників створюється кілька підгруп. Обирається журі — Міжнародний конгрес зі вкладання благодійних грошей. Члени журі отримують символічні купюри у 1000 доларів США. На розробку проектів дається 20 хв. Після захисту кожен член журі віддає свої гроші тому, чий проект був найбільш переконливим.

Вимоги до промовців: час — 3 хв, задіяти переконливі жести, міміку, аргументацію, позитивні емоції тощо. Оцінюється не так зміст промов, як їхнє оформлення (вміння переконувати).

Заняття № 7 „Лідери — одноліткам“

Розгляд проблемних ситуацій

Учасникам пропонується для розгляду низка проблемних ситуацій із повсякденного життя. Учні аналізують їх, висловлюють власне бачення ситуації, шляхи виходу з неї, пропонують стратегію дій лідера у таких умовах.

Ситуація 1

У клас прийшла молода вчителька. Частина учнів поводяться зухвало і намагаються зірвати урок. Які ваші дії?

Ситуація 2

Дехто з вашого оточення спробував курити, і йому це сподобалося. Він продовжує далі. Які ваші дії?

Ситуація 3

Ви отримали незадовільну оцінку за диктант, і однокласники почали сміятися з цього. Які ваші дії?

Ситуація 4

Один з ваших однокласників поширює плітки про вас. Ви...

Ситуація 5

Клас іде на екскурсію. Ваш товариш підходить і каже: «Давай краще сходимо до мене додому пограємося за комп'ютером». Які ваші дії?

Після розбору ситуацій обговорюється тема: «Формальний і неформальний лідер».

Вправа «Паркан ідей»

Призначена для розробки пропозицій щодо можливих сфер застосування лідерських здібностей у повсякденному житті та навчанні.

Інструкція. Вам пропонуються кольорові папірці, на яких треба написати де можна застосувати ваші лідерські здібності. У яких сферах ви хотіли б їх проявити. Наприклад, це може бути організація якогось свята» акції, проведення виховної години замість класного керівника чи разом із ним, видання інформаційного бюлетеня на актуальну тематику в гімназії тощо. Пропозиції клеяться на «Паркан ідей», озвучуються і передаються в Раді гімназистів.

Заняття № 8 „Лідери — одноліткам"

Театралізована гра «Турнір предметів»

Учасникам за тиждень до заняття дається завдання продумати і підготувати 5-хвилинну презентацію групами у складі 3—4 учнів шкільного предмета, який вивчається за програмою. Наголосити на значенні предмета, його життєвій корисності, перевагах над іншими, придумати емблему і девіз, представити найвідоміших людей з цієї галузі в особах, у сценках тощо. Ведучий обирає собі двох асистентів і разом з ними визначає групу - переможницю. Найкращі номери демонструються на інших гімназійних заходах.

Заняття № 9 „Лідер майбутнього"

Міні-твір «Яким я буду через 20 років»

Учасники отримують завдання за 10 хв. написати міні-твір.

Інструкція. Уявіть собі, що члени школи «Лідер» у нинішньому складі зібралися на ювілейну зустріч через 20 років. Напишіть, ким ви стали, чого в житті домоглися, яких висот досягли, яку професію здобули, опишіть посаду, яку обіймаєте, ваш сімейний стан і фінансове становище. Що посприяло вам у житті.

По закінченні роботи твори зачитуються і коментуються.

Вправа «Кодекс поведінки лідера»

Учні отримують заздалегідь заготовлені «Кодекси поведінки лідера». Не дивлячись у готовий текст» вони повинні самостійно скласти кожен свій «Кодекс» із семи пунктів. Після закінчення роботи зачитують свої думки» обговорюють їх. Потім один з учасників зачитує заготовлений текст.

Кодекс поведінки лідера

1. Діяти і доводити справу до кінця.
2. Пропонувати зміни, аргументуючи їх.
3. Зосереджуватися на результатах, не наголошувати на своїх заслугах.
4. Школи не відступати перед складними завданнями.
5. Постійно спілкуватися, надихаючи, впливаючи, за потреби критикуючи.
6. Вміти слухати інших.

7. Не ображати молодших і слабших.

Вправа «Баласт»

По колу пускається аркуш паперу з назвою «Баласт». Кожен учасник має можливість записати по одній рясі особистості, що є неприйнятними для лідера. Наприкінці «Баласт» урочисто викидається у смітник.